

Útmutató a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program elkészítéséhez

(2024. december)

Az útmutató célja bemutatni a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program helyét és szerepét a szakmai oktatásban, emellett gyakorlati ajánlásokkal segíteni annak elkészítését.

Rövidítések:

Szkt.: a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény

Szkr.: a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet

Fktv.: a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény

Szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program a szakmai programban

Az Szkt. 12. §-a alapján a szakképző intézményben a nevelő és oktató munka a képzési és kimeneti követelményekre (a továbbiakban: KKK) figyelemmel kidolgozott szakmai program alapján folyik. A dokumentum tartalmazza a kötelező és az egyéb foglalkozásokat is. Része a nevelési program, a közismereti oktatásra és ágazati alapoktatásra vonatkozó oktatási program, a **szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program**, az egészségfejlesztési program és a pályaaorientációs szolgáltatások (1. sz. ábra). Ez azt jelenti, hogy a szakképző intézmény mint a szakirányú oktatás megszervezője rendelkezik a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programmal, amely a szakmai program egyik eleme.

1 sz. ábra

A szakképző intézmény és a duális képzőhely által közösen kialakított képzési program

Abban az esetben, amikor a *szakirányú oktatásban* a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy *szakképzési munkaszerződéssel* (a továbbiakban: SZMSZ) *duális képzőhelyen vesz részt*, a szakképző intézmény és a duális képzőhely *közösen alakítja ki a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programot*. Ebből kifolyólag a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programot a szakképző intézmény a duális képzőhellyel közösen úgy alakítja ki, hogy az tartalmazza a tananyagelemek szakképző intézmény és duális képzőhely közötti megosztását [Szkr. 223/A. § (2) bekezdés].

A szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program beazonosítása

A képzési program **kizárólag a szakirányú oktatásra vonatkozik**.

A szakirányú oktatás a szakmai oktatás része. A szakmai oktatás a KKK-k alapján a Szakmajegyzékben meghatározott szakmára történő felkészítő oktatás, amely ágazati alapoktatás és szakirányú oktatás szakaszokból áll. Mivel a képzési program nem a szakmai oktatásra készítendő, így nem is része az ágazati alapoktatás. Az ágazati alapoktatás (a szakmai oktatás szakirányú oktatást megelőző része) szakképző intézményben folyik, ott is kell megszervezni [Szkt. 74. § (1) és (2) bekezdés].

A szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program kötelező tartalmi elemeit az Szkt. és az Szkr. határozza meg.

A szakirányú oktatás KKK alapján készített képzési programját nem szabad összekeverni a szakmai képzés képzési programjával. Szakmai képzés a Szakmajegyzékben nem szereplő *szakképesítésre* történő – kizárólag felnőttképzési jogviszonyban szervezhető – felkészítő képzés. Ez utóbbi tananyag tartalma és kimeneti követelményei programkövetelményben kerülnek meghatározásra, továbbá a szakmai képzés képzési programját az Fktv. szerint kell elkészíteni [Szkt. 13. § (1) bekezdés]. A szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programot nem az Fktv. alapján kell elkészíteni.

A szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program kritériumai

A szakképzési szabályok konkrétan meghatározzák a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program kötelező tartalmi elemeit, emellett kifejezetten előírják azokat a

feltételeket, amelyeket a szakképző intézmény és a duális képzőhely által közösen kialakítandó dokumentum során alkalmazni kell.

A közösen kialakított képzési programnak meg kell felelnie az Szkr. 223/A. § (1) és (2) bekezdésében foglaltaknak.

Szkr. 223/A. § (1) A szakirányú oktatást a 14. § (2) bekezdés 3. pontja szerinti képzési program alapján kell megszervezni.

(2) A szakirányú oktatásban szakképzési munkaszerződéssel a duális képzőhelynél való részvétel esetén a 14. § (2) bekezdés 3. pontja szerinti képzési programot a szakképző intézmény a duális képzőhellyel közösen alakítja ki úgy, hogy az tartalmazza a tananyagelemek oktatásának a szakképző intézmény és a duális képzőhely közötti megosztását, valamint – az Szkt. 60. § (1) bekezdése szerint – a szakképző intézmény és a duális képzőhely általi közös értékelés és minősítés szempontjait.

A kiemelt szempontok:

- a) *„A szakképző intézmény a duális képzőhellyel közösen alakítja ki”*: A szakképző intézmény szakirányú oktatására vonatkozó képzési programja mentén meg kell vizsgálni, hogy a duális képzőhely milyen személyi és tárgyi feltételek biztosítása mellett tud becsatlakozni a szakirányú oktatásba. Továbbá tisztázandó, hogy a szakirányú oktatás milyen formában kerül megszervezésre (pl.: egybefüggő gyakorlat, ún. rövid ciklusú SZMSZ, teljes szakirányú oktatás időtartamára vonatkozó SZMSZ). Ennek mentén kerül kialakításra és elfogadásra a képzési program, amelyet a felek aláírásukkal hitelesítenek.
- b) *„Tartalmazza a tananyagelemek oktatásának a szakképző intézmény és a duális képzőhely közötti megosztását”*: A szakirányú oktatás megszervezésének feltételei és körülményei alapján a tananyagelemeket, azok tartalmát fel kell osztani és az óraszámokat meg kell határozni a szakképző intézmény és a duális képzőhely között. Abban az esetben, ha a duális képzőhely már a szakirányú oktatás megkezdése előtt tudja, hogy közreműködőt¹ kíván igénybe venni, illetve a szakirányú oktatást kizárólag közreműködővel tudja megvalósítani, így a duális képzőhelyre vonatkozó tananyagfelosztásnál ezt is jelölni szükséges (2. sz. ábra, 3. sz. ábra).

¹ Útmutató a duális képzésben résztvevő közreműködő igénybevételének feltételeiről (dualis.mkik.hu)

- c) „A szakképző intézmény és a duális képzőhely általi közös értékelés és minősítés szempontjai”: a közös értékelés és minősítés szempontjait akkor is alkalmazni kell, ha a képzésben részt vevő személy felnőttképzési jogviszony keretében szervezett szakmai oktatásban vesz részt [Szkt. 53. § (1a) bekezdés], illetve akkor is, ha a duális képzőhely a teljes szakirányú oktatást vállalja.

Példa a szakképző intézmény és a duális képzőhely közötti tananyagelem felosztására, táblázatos formában, óraszámban (több évfolyamra)

Tantárgy / tananyagelem	Témakör	Évfolyam			Évfolyam		
		Szakképző intézmény	Duális képzőhely (telephely)	Összes óraszám	Szakképző intézmény	Duális képzőhely (telephely)	Összes óraszám
Tananyagelem	Témakör 1	4	4	8	0	8	8
	Témakör 2	8	4	12	0	4	4
	Témakör 3	4	8	12	0	4	4
Tananyagelem	Témakör 1	0	0	0	4	4	8
	Témakör 2	0	0	0	8	4	12
	Témakör 3	0	0	0	4	8	12
Összesen:

2 sz. ábra

Példa a szakképző intézmény és a duális képzőhely közötti tananyagelem felosztására, táblázatos formában, óraszámban (adott évfolyamra vagy időtartamra, közreműködővel²)

Tantárgy / tananyagelem	Témakör	Évfolyam / Időtartam*			
		Szakképző intézmény	Duális képzőhely		Összes óraszám
			Duális képzőhely (telephely)	Közreműködő	
Tananyagelem	Témakör 1	16	8	0	24
	Témakör 2	8	4	4	16
	Témakör 3	8	8	0	16
Tananyagelem
Összesen:

* Az időtartam vonatkozhat az egybefüggő szakmai gyakorlatra, tömbösített oktatásra vagy felnőttképzési jogviszonyban szervezett szakmai oktatásra (szakirányú oktatásra) stb.

3 sz. ábra

² Közreműködő igénybevételeinek időtartama a szakképzési munkaszerződéssel érintett, a duális képzőhelyen töltött időtartam (óraszám) maximum 49 %-a lehet (KIM-MKIK egyeztetett álláspont).

Az Szkr. 223/A. §-ban megjelölt 14. § (2) bekezdés 3. pontja alapfeltételeket határoz meg, amelyek a szakképző intézmények, továbbá a szakképző intézmények és a duális képzőhelyek által közösen kidolgozott képzési programokra is értendő.

Szkr. 14. § (2) A szakképző intézmény szakmai programja meghatározza ...

... 3. a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programot, ennek keretén belül

a) szakmánként a megtanítandó és elsajátítandó tananyagelemeket és

b) a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy teljesítménye ellenőrzésének és értékelésének, illetve minősítésének módját,

c) a szakmai vizsgához kapcsolódóan szervezett egybefüggő felkészítés rendjét

A kiemelt szempontok:

- a) „A megtanítandó és elsajátítandó tananyagelemek”: egyértelműen meghatározza a tananyagelemek részletezésének formáját, amely ebben az esetben részben megegyezhet a tanulási eredmény alapú (a továbbiakban: TEA) szemlélettel. Legtöbb esetben azonban a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programban kizárólag a KKK-ból átemelt, a szakirányú oktatás szakmai követelményeire vonatkozó elvárások kerülnek ismertetésre. Fontos azonban a tananyagelemek (tantárgyak) tartalmi kifejtése is, amely pontos instrukciót ad a duális képzőhely oktatója számára is.
- b) „Teljesítmény ellenőrzésének és értékelésének, illetve minősítésének módja”: a szakirányú oktatás rendjéhez [Szkt. 77. § (1) bekezdés] igazodva szükséges definiálni és rögzíteni.
- c) „Egybefüggő felkészítés rendje”: a jogszabály kifejezetten a szakképző intézmény esetében írja elő, amelyet az Szkr. 46/A. §-a is megerősít, miszerint „A szakképző intézmény a szakirányú oktatásban szakképzési munkaszerződéssel részt vevő tanuló kérésére a szakmai vizsga előtt – a szakmai vizsgára való felkészülés céljából – egy alkalommal legalább öt munkanap egybefüggő felkészítést szervez”.

Az Szkr. 223/A. §-ában megjelölt Szkt. 60. § (1) bekezdése a tanuló vonatkozásában kifejezetten megerősíti a közös értékelést és minősítést, annak módját.

Szkt. 60. § [A tanuló értékelése és minősítése]

(1) A tanuló teljesítményét az oktató a tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Ha a tanuló szakirányú oktatását nem a szakképző intézmény végzi, a szakirányú

oktatással összefüggésben a tanuló teljesítményét a duális képzőhely az oktatóval közösen értékeli és minősíti. Az ilyen értékelésre a szakképző intézmény szakmai programjában meghatározott, elsajátított tananyagrészenként megszervezett beszámolás keretében kerül sor. Az előkészítő évfolyamon – a nyelvi előkészítés kivételével – a tanulót kizárólag a tanítási év végén kell szövegesen minősíteni és dönteni az előrehaladásáról. A műhelyiskolában értékelés, minősítés nem alkalmazható.

Saját munkavállaló képzésére vonatkozó kitétel

Az Szkt. 90/A. § (1) bekezdésében konkrétan megjelenik, hogy a szakirányú oktatás saját foglalkoztatónál történő teljesítése is kizárólag a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program alapján történhet. Fontos kiemelni, hogy a jogszabály ebben az esetben nem tesz különbséget aközött, hogy a szakirányú oktatás a foglalkoztatónál mint duális képzőhelyen SZMSZ megkötése mellett, vagy a foglalkoztatónál mint gazdálkodó szervezetnél a munkavállaló meglévő munkaszerződésének, illetve kinevezésének módosításával kerül megszervezésre.

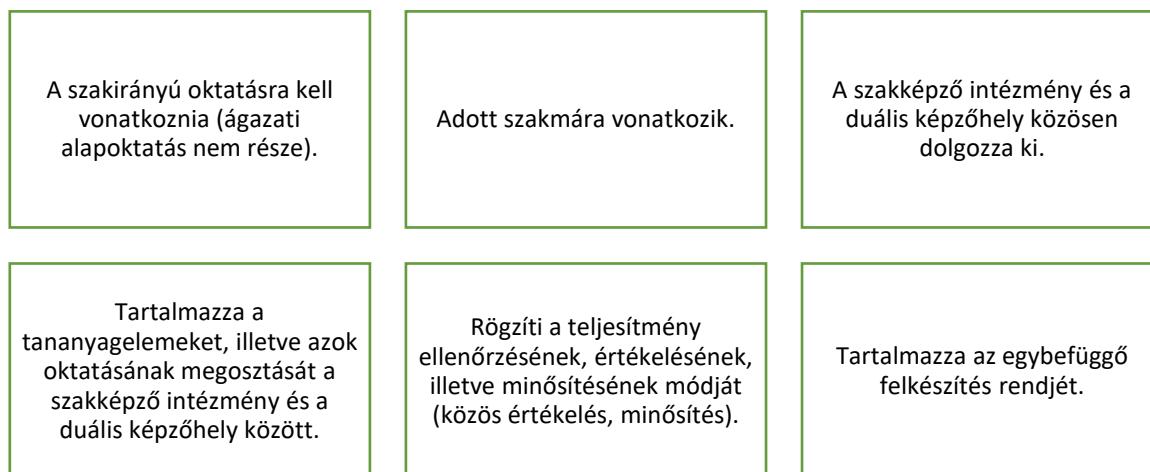
Szkt. 90/A. § [Szakirányú oktatás teljesítése saját foglalkoztatónál]

(1) Ha a képzésben részt vevő személy a szakmai oktatásban párhuzamosan fennálló, foglalkoztatásra irányuló jogviszonya mellett vesz részt, és ezen jogviszonyában az őt foglalkoztató tevékenysége kapcsolódik az adott szakma ágazatához, a szakirányú oktatás – a Kormány e törvény végrehajtására kiadott rendeletében meghatározott képzési program alapján – az őt foglalkoztatónál is teljesíthető. Ebben az esetben a szakirányú oktatás időtartamára a felek – választásuk szerint –

a) szakképzési munkaszerződést kötnek, ha annak feltételei egyébként fennállnak, vagy

b) a képzésben részt vevő személy meglévő munkaszerződését, illetve kinevezését módosítják.

Az Szkt. és az Szkr. által a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programra vonatkozó, kötelezően előírt tartalmi elemek (4. sz. ábra)

4. sz. ábra

A szakirányú oktatás megvalósításának és az SZMSZ megkötésének lehetőségei a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program tekintetében

Az Szkt. 77. §-a írja le, hogy a szakirányú oktatás milyen rendben valósítható meg, ez alapján:

Szkt. 77. § [A szakirányú oktatás rendje]

(1) A szakirányú oktatás

a) a tanítási évben teljesítendő oktatásból és a tanítási éven kívüli egybefüggő gyakorlatból vagy

b) a szakképzési munkaszerződés hatálya alatt teljesítendő oktatásból és gyakorlatból

áll.

Az Szkt. 83. § (2) bekezdése kifejezetten az SZMSZ megkötésének időbeni lehetőségeit taglalja, amely szerint:

Szkt. 83. § [A szakképzési munkaszerződés]

(2) Szakképzési munkaszerződés a szakirányú oktatásban részt vevő tanulóval, illetve a képzésben részt vevő személlyel köthető

a) a szakirányú oktatás időtartamára vagy

b) évente legfeljebb két alkalommal, egyenként legalább kettő és legfeljebb tizenkettő hét, de éves szinten összesen legfeljebb tizenkettő hét határozott időtartamra.

Amikor a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy a szakirányú oktatást a duális képzőhelyen SZMSZ-szel teljesíti, a fenti jogszabályhelyek figyelembevételével a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program az alábbiak szerint épülhet fel, az alábbi időtartamra vonatkozhat:

- a) Amennyiben a tanítási évben teljesítendő oktatás időszaka alatt, tömbösített formában ún. rövid ciklusú SZMSZ kerül megkötésre, a képzési programban a tanítási év szakirányú oktatásra vonatkozó tantárgyfelosztásában jelölni kell a duális képzőhelyhez kapcsolódó tananyagelemeket, majd ez utóbbi tartalmát részletesen ki kell fejteni.
- b) Amennyiben a tanítási éven kívüli egybefüggő gyakorlatra kötnek ún. rövid ciklusú SZMSZ-t, akkor elegendő az érintett időszakra vonatkozó szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program elkészítése.
- c) Abban az esetben, ha a teljes szakirányú oktatásra vagy egy meghatározott évfolyamtól (pl.: 13. évfolyamtól) kerül megkötésre az SZMSZ, akkor az érintett időszakra vonatkozóan (tehát a teljes szakirányú oktatásra, illetve az érintett évfolyamokra) kell a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programot elkészíteni.

Milyen a szakirányú oktatása vonatkozó jó képzési program?

- a) Jól strukturált, áttekinthető.
- b) Tartalmazza a jogszabály által előírtak kritériumokat.
- c) A duális képzőhely oktatója számára egyértelműsíti, hogy mely tananyagelemekből mely tartalmakat kell oktatnia.
- d) Amennyiben a szakirányú oktatás során az egyes tananyagelemek tartalmának pontosítása és behatárolása érdekében – akár a szakképző intézmény részéről – van ajánlott szakképzési tankönyv / digitális tananyag, célszerű megjelölni.
- e) Nem egy másolt dokumentum.
- f) Minden szükséges adatot tartalmaz a szakképző intézmény, a duális képzőhely, a területi kamara és az ellenőrző hatóságok számára.

Lehet rugalmas a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program?

A szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program több rögzített elemet is tartalmaz, amelytől nem lehet eltérni, mégis rugalmassá tehető a dokumentum. Néhány példa, amellyel a szakirányú oktatás az egyéni tanulási úthoz igazíthatóvá válik.

- a) A tanulók betöltött életkorától függően a szakirányú oktatás a napi 7, illetve 8 órát nem haladhatja meg. Ezáltal a tananyagelemekhez rendelt óraszámok meghatározhatók intervallumban (-tól -ig), illetve minimális órásszámmal jelölve, hogy az aktuális évfolyamon / aktuális tanév rendje szerint ez a minimálisan teljesítő óraszám, amely az életkor függvényében növekedhet.
- b) Amennyiben a képzési program tartalmaz heti beosztásra / felosztásra vonatkozó információt, jelölhető A és B, esetleg vegyes hét.
- c) Az előzetes tudás beszámítása is lehetőséget ad arra, hogy a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program tananyagelemeinek tartalma vagy órásszáma megfelelően flexibilis legyen.

Ajánlás a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési program felépítésére és tartalmára

Fedlap

- Szakma (szakmairány) megnevezése (szakirányú oktatás képzési programja)
- Szakképző intézmény megnevezése, képviselőjének neve, beosztása, aláírás
- Duális képzőhely, képviselőjének neve, beosztása, aláírás
- Érvényesség (pl.: tanév, kezdő dátum, KKK hivatkozás), szükség esetén verziószám

Szakma adatai

- Ágazat megnevezése
- Szakma megnevezése / *Szakmairány megnevezése*
- Szakma azonosítószáma

Szakirányú oktatásba történő belépés feltételei (nem szabad összekeverni a szakmai oktatásba történő belépés feltételeivel)

- Iskolai végzettség, ágazati alapvizsga megszerzése
- Alkalmassági követelmények, egyéb feltételek (pl.: előzetes tudás beszámítása)

Szakirányú oktatás célcsoportja

- Célcsoport lehet, például: tanulói jogviszonyban tanulók, felnőttképzési jogviszonyban képzésben részt vevők, vagy akár a saját munkavállalók
- Tovább pontosítható életkor, évfolyam, de akár egy munkakör tekintetében is

Tervezett képzési idő

- Évfolyam / Időtartam (Mivel a szakirányú oktatás felnőttképzési jogviszonyban a szakképzési tanév rendje szerint, illetve attól eltérően is szervezhető, ebben az esetben javasolt tisztázni, hogy milyen formában kerül lebonyolításra.)
- Óraszám
- Egybefüggő szakmai gyakorlat időtartama (Abban az esetben értelmezhető, ha a szakirányú oktatás az Szkt. 77. § (1) bekezdés a) pontja szerint, tanítási évben teljesítendő oktatásból és a tanítási éven kívüli egybefüggő gyakorlatból áll, tehát nem folyamatos SZMSZ-re tekintettel készül a képzési program.)

Maximális csoportlétszám

- Konkrét létszám a személyi és tárgyi feltételek függvényében /

- Maximális létszám a duális képzőhely kapacitásának függvényében

Személyi és tárgyi feltételek

- Személyi feltételek esetén nem jogszabályhely megjelölése szükséges, hanem a duális képzőhely által biztosított oktató stb. minimálisan elvárt végzettsége, szakirányú szakmai gyakorlatának ideje, pl.:
- *duális oktató (tananyagelem)*: legmagasabb iskolai végzettség, szakirányú végzettség, szakirányú szakmai gyakorlat (a szakirányú végzettség megszerzését követően)
- *Duális képzőhely által működtetett tanműhely* működtetésének személyi feltételei [Szkr. 238. § (4) bekezdés]: tanműhelyvezető, gyakorlati (duális) oktató, termelő-szolgáltató tevékenység előkészítéséhez szükséges műszaki, fizikai dolgozó
- *Munkahelyi körülmények között megvalósuló szakirányú oktatás* személyi feltétele [Szkr. 239. § (3) bekezdés] a duális oktató mellett megbízott felelős személy, aki a tanuló, illetve képzésben részt vevő személy szakirányú oktatását figyelemmel kíséri
- A szakirányú oktatásra vonatkozó tárgyi feltételeket a KKK határozza meg.

Tananyagegység

- Szakképző intézmény és duális képzőhely közötti megosztás jelölése (óraszám, tananyag tartalom)
- Megszerezhető kompetenciák
- Tananyag tartalom
- Képzési módszer(ek): távoktatás nem lehet, mivel az kizárólag felnőttképzési jogviszonyban szervezett szakmai oktatás ágazati alapoktatást érintő szakaszában megengedett [Szkt. 53. § (4) bekezdés], továbbá a Fktv. szerinti egyéb módszerek nem értelmezhetők

Egybefüggő felkészítés rendje

- az Szkr. 46/A. §-a alapján

Közös értékelés és minősítés szempontjai

- Teljesítmény ellenőrzés / számonkérés módja, formája, rendszeressége
- Értékelés meghatározói, minősítés

Szakirányú oktatás zárása

- Szakirányú oktatás teljesítésének feltétele(i)

- Szakmai vizsgára történő jelentkezés feltétele(i)
- Megszerezhető bizonyítvány (pl.: „év végi” / utolsó évfolyam elvégzéséről szóló bizonyítvány, mikrotanúsítvány stb.)

Javasolt, ha a képzési program készítésekor – amennyiben már a kérelem benyújtása előtt tudott, hogy közreműködő kerül bevonásra – a közreműködő is beemelésre kerül az óraszámok tekintetében, a tananyagelemek felosztásában stb.

Összeállította: Tóth Mónika duális képzési koordinátor